

ZBIRKE IN POSREDNIKI INFORMACIJ

Bibliografske podatkovne zbirke, zbirke s polnimi besedili člankov, elektronski časopisi in ponudniki oz. posredniki informacij z vidika biotehnike (kmetijstva) in sorodnih ved

V zadnjem obdobju se brišejo razlike med bibliografskimi podatkovnimi zbirkami ter zbirkami s polnimi besedili člankov, saj vedno več bibliografskih podatkovnih zbirk že omogoča tudi povezavo do posameznih člankov v celoti. Nekateri informacijski servisi nastopajo kot ponudniki tako lastnih bibliografskih zbirk kot zbirk s polnimi besedili ter hkrati kot posredniki tujih oz. drugih zbirk ter celo kot založniki lastnih primarnih publikacij (npr. znanstvenih (tudi elektronskih) časopisov in knjig). Zaradi izginjanja ločnic med temi dejavnostmi v nadaljevanju skupaj predstavljamo ponudnike ter posrednike različnih tipov elektronskih informacij, in sicer tako bibliografskih kot polnobesedilnih. Na začetku predstavljeni biotehniški sistemi/zbirke, v nadaljevanju pa še nekatere druge zbirke in informacijski servisi, ki tudi zajemajo del informacij, zanimivih za posamezna biotehniška področja oz. področja o živi naravi. Podatki o številu zapisov so približni in se nanašajo na leto 2004. V svetu obstajajo številni kvalitetni informacijski servisi, zato predstavlja spodnji seznam le izbor. Pri posameznih zbirkah je treba upoštevati, da so lahko dostopne prek različnih posrednikov in da se pri tem razlikujejo tudi namenski programi za iskanje.

MEDNARODNE BIOTEHNIŠKE ZBIRKE (Izbor)

AGRICOLA - zajema vsa področja kmetijstva, in sicer najrazličnejše tipe dokumentov oz. publikacij. Elektronsko zbiranje dokumentov se je začelo leta 1970, posamezni zapisi dokumentov pa izvirajo celo iz začetkov tiska v 15. stoletju. V novejšem času se zbirka polni pretežno iz dokumentov, objavljenih v Združenih državah Amerike. Nastaja pri ameriški nacionalni kmetijski knjižnici NAL (National Agricultural Library), Beltsville, Maryland. Vsebuje 4.000.000 zapisov z letnim prirastom 100.000 zapisov.

AGRIS - zajema vsa področja kmetijstva ter najrazličnejše tipe dokumentov oz. publikacij. Pri elektronskem kooperativnem zbiranju dokumentov od 1975 dalje po enotni metodologiji ter gradnji osrednje zbirke na centralnem strežniku pri FAO (Food and Agricultural Organisation) sodeluje 140 centrov iz večine držav članic FAO ter mednarodnih organizacij. Vsebuje 3.200.000 zapisov z letnim prirastom 130.000. Zbirka AGRIS se nadgrajuje v sistem WAICENT (World Agricultural Information Centre). Podzbirka **FHN** (Food and Human Nutrition) se napaja iz prehranskih oz. živilskih dokumentov iz zbirke AGRIS.

CAB Abstracts - zajema vsa področja kmetijstva/biotehnike in dokumente različnih tipov z vsega sveta od l. 1973 dalje ter velja za najkvalitetnejšo zbirko s tega področja. Velika večina zapisov je opremljena z izvlečki. Nastaja pri organizaciji CAB International (CABI) v Veliki Britaniji. Vsebuje 4.000.000 zapisov z letnim prirastom 180.000. Iz osrednje zbirke CAB so izpeljane tudi številne specializirane podzbirke.

FSTA (Food Science and Technology Abstracts) - zajema vsa področja prehrane in živilstva in vire z vsega sveta od l. 1969 dalje. Nastaja pri organizaciji IFIS (International Food Information Service). Pri tem sodeluje več mednarodnih dokumentalističnih služb. Vsebuje 600.000 zapisov z letnim prirastom 22.000.

DRUGE ZBIRKE IN PONUDNIKI/POSREDNIKI INFORMACIJ

Vse navedene zbirke oz. ponudniki zajemajo tudi dokumente, ki so zanimivi za nekatera področja oz. poddiscipline znotraj biotehnike oz. znanosti o živi naravi.

Biological Abstracts - zajema večino področij žive narave (life sciences) s poudarkom vseh disciplin in poddisciplin znotraj biologije. Nastaja pri organizaciji BIOSIS (od 2004 v lasti -> Thomson Corporation) in zajema podatke od 1969 dalje. Vsebuje 5.800.000 zapisov z letnim prirastom 360.000.

Chemical Abstracts - zajema vsa področja kemije z dokumenti od 1907 dalje. Nastaja pri organizaciji CAS (Chemical Abstracts Service, American Chemical Society). Vsebuje 23.000.000 zapisov (od tega 2.500.000 zapisov o patentih) z letnim prirastom 750.000. Njena značilnost so enolično določene šifre za kemijske spojine (*CAS Registry Numbers* iz sistema Chemical Abstracts Service), ki jih upošteva veliko drugih zbirk (npr. CAS Abstracts)

Cambridge Scientific Abstracts (CSA) - posrednik številnih podatkovnih zbirk (npr. tudi Agricola, Medline). Sedež je v ZDA.

Derwent Biotechnology Abstracts - zajema vsa področja biotehnologije od l. 1982 dalje. Nastaja pri organizaciji/založbi Derwent Publications, od 1984 v večinski lasti -> Thomson Corporation. Vsebuje 280.000 zapisov z letnim prirastom 16.000. Organizacija Derwent je še posebej znana po kakovostnih patentnih informacijah (Derwent World Patents Index).

ICONDA (International CONstruction Database) - zajema področje arhitekture, gradbeništva, urbanizma, urejanja prostora, regionalnega planiranja ipd. Za biotehniko je zanimiva zaradi dokumentov, ki se nanašajo na posamezne vsebine lesarstva, krajinske arhitekture, ruralne sociologije, ekonomike, varstva okolja ipd. Nastaja v sodelovanju organizacij International Council for Research and Innovation in Building and Construction (CIB) ter the International Union of Building Centres (UICB). Vsebuje 550.000 zapisov z letnim prirastom 27.000.

ISI - Institut of Scientific Information (ISI / Thomson) - verjetno najbolj znan informacijski servis oz. svetovni posrednik znanstvenih podatkovnih zbirk, med njimi -> ISI Current Contents, -> ISI Science Citation Index ter kasneje -> ISI Web of Science (1997). Ustanovljen je bil l. 1958 v ZDA, Philadelphia (ustanovitelj Eugene Garfield). Zgodovina zbirke Current Contents sega v leto 1952, zbirke Science Citation Index pa v 1964. Od 1992 so sistemi oz. zbirke ISI v lasti -> Thomson Corporation.

MEDLINE - zajema vsa področja (bio)medicine, vključujoč zdravilne rastline, veterino ipd., in vire iz 70 držav od l. 1966 dalje (z izvlečki od leta 1975). Nastaja pri ameriški nacionalni medicinski knjižnici NLM (National Library of Medicine), Bethesda, Maryland. Vsebuje 11.800.000 zapisov z letnim prirastom 520.000.

OVID - posrednik podatkovnih zbirk v ZDA (Ovid Technologies), od l. 1998 v lasti založbe Wolters Kluwer N.V. iz ZDA.. Ovid se je l. 2001 združil z informacijskim posrednikom SilverPlatter,

lastnikom namenskih iskalnih programov *SPIRS* (SilverPlatter Information Retrieval System; WinSPIRS, WebSPIRS) oz. SilverPlatter ERL (Electronic Reference Library). Aplikacije SPIRS se tako počasi zamenjujejo z aplikacijami Ovid, vendar pa Ovid poleg svojih namenskih iskalnih programov zaenkrat še zmeraj vzdržuje tudi iskalne aplikacije SilverPlatter. OVID se pojavlja tudi kot posrednik elektronskih časopisov in znanstvenih knjig. OVID velja za enega največjih posrednikov podatkovnih zbirk (več sto zbirk!), kot so npr. Agris, Biosis, CAB Abstracts, Current Contents, Dissertation Abstracts, FSTA, Medline, Sociological abstracts itd.

ProQuest (ProQuest Information and Learning) - ponudnik lastnih podatkovnih zbirk (Abi/Inform, Digital Dissertations) ter posrednik drugih podatkovnih zbirk (npr. Agricola, Medline), elektronskih časopisov (ProQuest Biology Journals) ipd. ProQuest je informacijski servis organizacije UMI (University Microfilms) v ZDA.

ScienceDirect - informacijski servis nizozemske založbe Elsevier; eden največjih posrednikov elektronskih časopisov oz. člankov s polnimi besedili.

SilverPlatter - glej OVID

THOMSON (Thomson Corporation) - verjetno največja organizacija za področje informacijskih tehnologij z 20 milijoni uporabnikov iz najrazličnejših profesionalnih okolij (pravosodje, podjetja, finančne službe, visoko šolstvo, znanstveno raziskovanje, zdravstveno varstvo ipd.) Od l. 1984 je Thomson lastnik založbe -> Derwent, od l. 1992 -> ISI ter od 2004 BIOSIS (-> Biological Abstracts).

Web of Science (WoS) (ISI-Web of Science) - informacijska nadgradnja sistema ISI - Science Citation Index (od 1997 dalje). Zajema prispevke iz večinoma istih serijskih publikacij, kot jih indeksira ISI - Current Contents (CC), poleg tega pa WoS vključuje še nekatere druge tipe dokumentov, tako da je vseh različnih naslovov okrog 8.500. Za razliko od vsebinskega opisa pri CC je pri WoS najpomembnejši element vrednotenje citiranja oz. navajanje referenc ali virov pri zapisih v zbirki. Zbirka CC temelji na načelu hitrega obveščanja (current awareness) in se dopolnjuje dnevno, medtem ko je dopolnjevanje zbirke WoS retrospektivno oz. z manjšim časovnim zamikom. Pogostost citiranja neke revije (članka) znotraj zbirke WoS se kasneje odraža v t.i. dejavniku vpliva (IF - Impact Factor), revija pa glede na ta scientometrični količnik IF pridobi neko ustrezno razvrstitev v seznamu ISI JCR (Journal Citation Reports), ki zajema več kot 7.000 različnih naslovov revij. Zbirka se sicer deli v tri podzbirke (Science Citation Index Expanded, the Social Sciences Citation Index, the Arts & Humanities Index), vendar pa je moč iskati po vseh treh hkrati, če to omogoča naročnina.